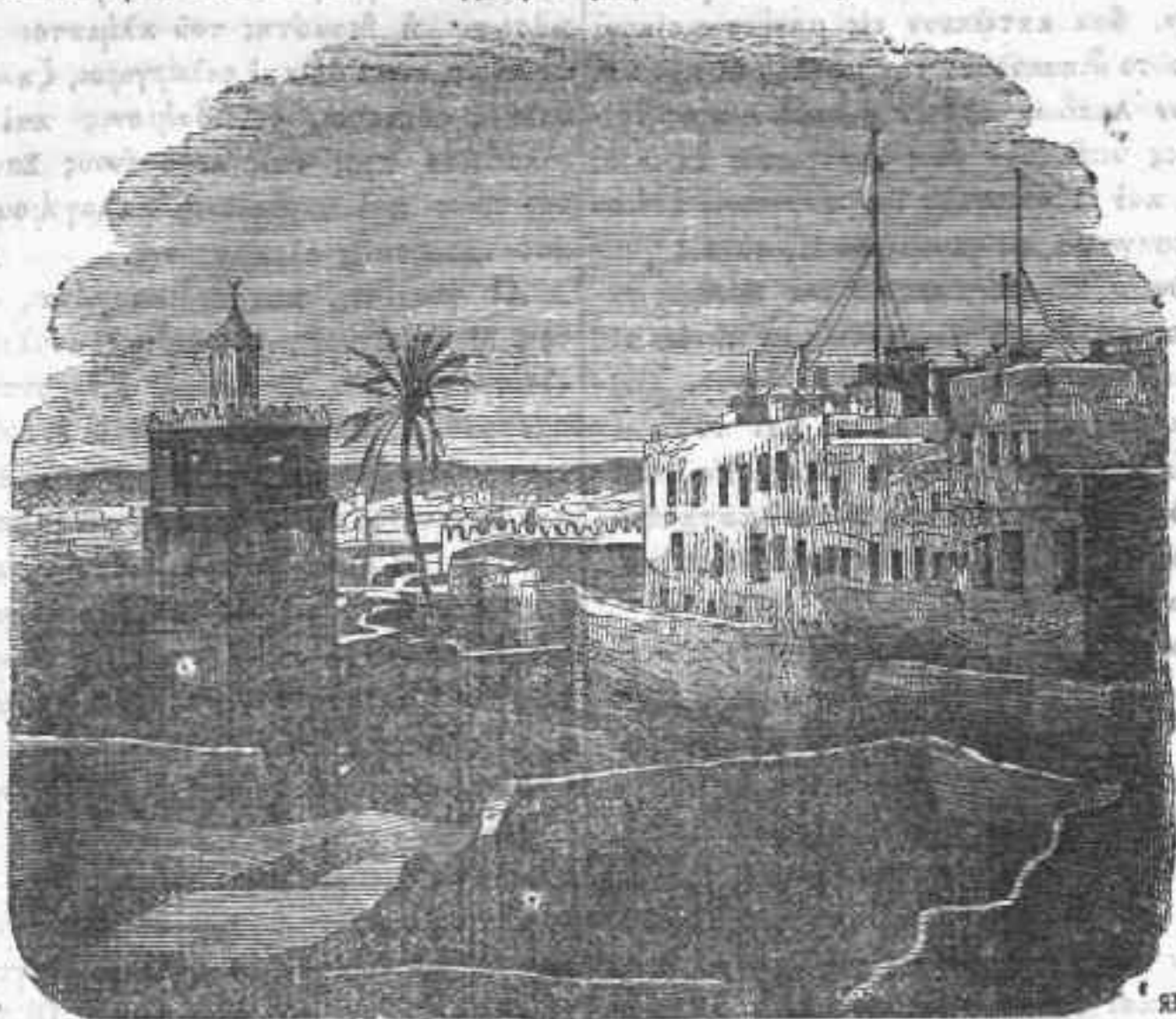
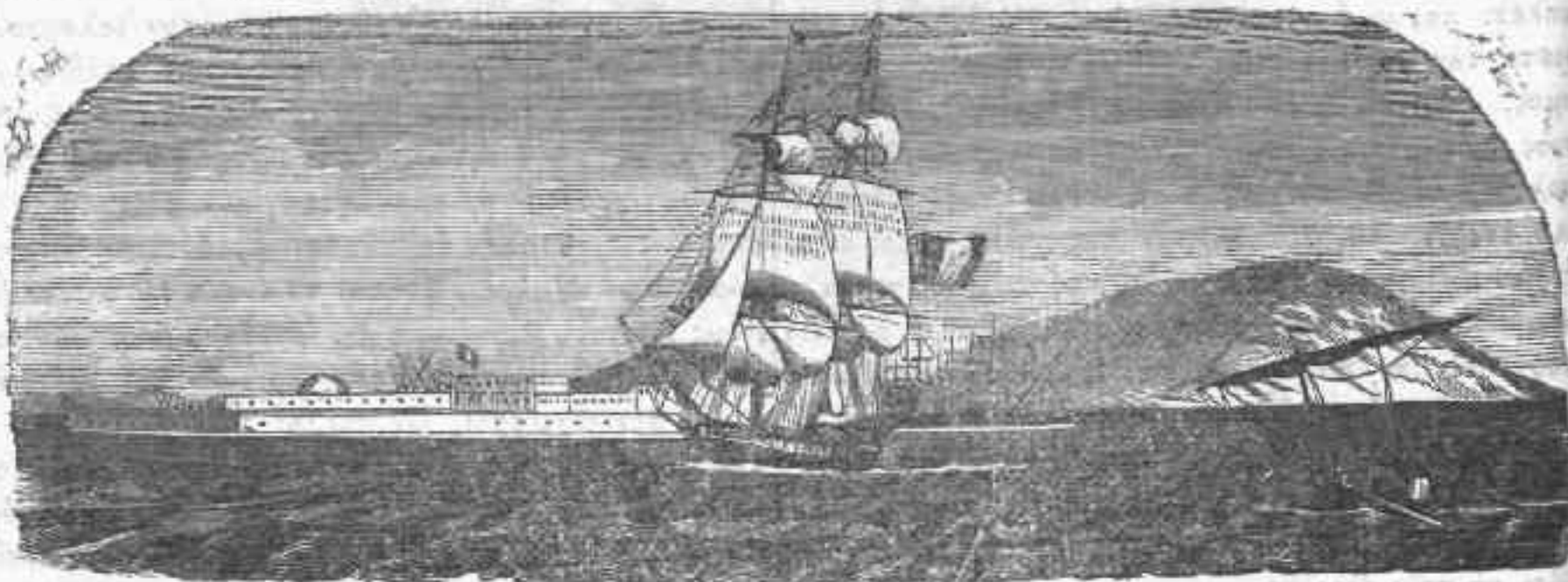

ἀρχαίας Καρχηδόνος. Προστατεύεται δὲ ὑπὸ φρουρίου μεγάλου καλουμένου Γουλέττα καὶ ὑπὸ ἀσθενούς

Φρούριον Τένιδος.

περιτειχίσματος. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶναι στενὰ, βυπαρά, ἀστρωτοὶ καὶ ἐλικοειδεῖς· μακρόθεν ὁμως θεω-
ρουμένη ἡ πόλις ἔχει χάριν τινα. Αἱ οἰκίαι, κατασκευασμέναι ἐκ πλίνθων ὀπτῶν, ὑψοῦνται ἀμυρθεα-

Τένις.

τροειδῶς ἔχουσι δὲ ἐν μόνον πάτωμα καὶ ἀπολήγου-
σιν εἰς ἀνδρῶν. Ἐσθθεν αἱ οἰκίαι εἶναι καθρώταται, πόλεις τεύχες, ὑπὸ πανώλους, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς πύ-
αι δὲ τῶν πλουσίων καὶ μεγιστάνων, πολυτελῶς ρας τὸ ἐπιχειρήμα. Ἐκυρίευσεν δὲ ἐξ ἐφόδου τὴν Γου-
κεκοσμημέναι. Κυριώτατα τῆς πόλεως οἰκοδομήματα λήτταν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος ὁ Ε'.
εἶναι, τὰ νέκ τοῦ Βεῦ ἀνάκτορα, μέγα καὶ πολυδά-
πανον κτίριον Ἀρχιεπὶς τέχνης· πάντε εὐρύχωροι καὶ
καλοὶ στρατῶνες, μάλιστα δὲ ὁ νέος στρατῶν, δυ-
νάμενος νὰ περιλάβῃ ἀνέτως 5500 ἀνδρῶν· τὸ ὑ-
δραγωγεῖον, τὸ χρηματιστήριον καὶ τινὰ τζαμιά. Τὸ
πλῆθος τῶν κατοίκων συμποσεῖται κατ' ἄλλους εἰς
100, κατ' ἄλλους δὲ εἰς 140,000 ψυχῶν. ἔχει δὲ
ἡ πόλις πολλὰ ἐργαστᾶσια μεταξωτῶν, φισίων, πζ-
νικῶν καὶ τὸ ἐμπόριόν τας εἶναι λόγου ἄξιον.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ Ὁποῖς, ἐπιχειρήσας, ἐν τῇ διευτέρᾳ αὐτοῦ στυφορορίᾳ, τὴν

πολιορκίαν τῆς Τένιδος, ἀπέθανεν πρό τῶν πυλῶν τῆς
πόλεως τεύχης, ὑπὸ πανώλους, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς πύ-
ρας τὸ ἐπιχειρήμα. Ἐκυρίευσεν δὲ ἐξ ἐφόδου τὴν Γου-
λήτταν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος ὁ Ε'.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΛΛΑΝΔΙΚΩΝ ΠΤΩΧΟΚΟΜΕΙΩΝ.
Ἡ πτωχεία εἶναι τὸ δεινότερον ἰσὺς νόσημα τῆς νεο-
τῆρας κοινωνίας. Πτωχεῖαν δὲ λέγοντες, δὲν ἐννοοῦ-
μιν τὴν πείνιν. Τὴν μεταξὺ πτωχείας καὶ πείνιν διά-
κρισιν ἐποιοῦν καὶ αὐτοὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν. «Πτω-
χοῦ μὲν γὰρ βίη, ζῆν μηδὲν ἔχοντα· τοῦ δὲ πείνητος,
ζῆν ρειδόμενον καὶ τοῖς ἐργοῖς προσέχοντα· περιπόνη-
σθαι δ' αὐτῷ μηδὲν, μὴ μόντοι μὴδ' ἐπιλείπειν».

τῶντι, ὁ πέντης δὲν ἔχει περισσεύματα ἀπὸ τῆς ἐργασίας του· εἴς τε συμπίπτει μήτε ἐργασίαν νὰ ἔχῃ, καὶ τότε περιέρχεται εἰς ἐνδειαν τῶν ἀναγκαίων. Ἀλλ' οὐδὲν ἦτταν εἶναι ἀνθρώπος ζῶν συνήθως ἀπὸ τῆς ἐργασίας του καὶ διώκων τὴν ἐργασίαν, τοῦτο δ' ἐνεκα οὐ μόνον ἀκίνδυνος, ἀλλὰ ὠφέλιμος εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ χρηστός, διότι τίποτε δὲν κατευνάζει τὰ πάθη καὶ δὲν καθιστᾷ ἡμᾶς σωφρονεστέρους καὶ τακτικωτέρους ὅσον ἡ ἐργασία. Ὁ πτωχὸς ἐναντίας, ζῶν μηδὲν ἔχων καὶ μὴ ἐργαζόμενος, ζῇ ἀναγκάως ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἀπὸ τῆς ἐπαίτιας, τῆς κλοπῆς, τῆς ληστείας, περιπίπτει εἰς ὅλα τὰ μετὰ τῶν ἀνομιμάτων τούτων συνδεδεμένα κακουργήματα, καὶ, ἐπειδὴ ἔχει παλλάκις χρεῖαν συναργῶν καὶ βοηθῶν, ζητεῖ, ὅσας δὲν εὕρῃ προχείρους ὁμοίους ἑαυτοῦ, νὰ δημιουργήσῃ τοιούτους, διαδίδων τοιοῦτοτρόπως τὸ μίσμα τῆς κακίας του. Ἡ πενία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐλεῖται ἀπὸ τὸν κόσμον, διότι ἀδύνατον εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀπαθῶσι πλούσιος· ἡ πτωχεὶα δύνανται νὰ ἐλεῖται, ἀμὰ πάντες συνειθίσωσι νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐργαζόμενοι, ὅπου εἶναι δυνατόν.

Κατὰ δυστυχίαν τὸ πρᾶγμα εἶναι δυνατόν, ἀλλὰ ἐν κατωρθώτῃ μέτρῳ τοῦδε· διότι αἱ μοχθηραὶ φύσεις μένουσι πρὸς τὴν ἀργίαν, τὴν συνεπαγομένην τὴν πτωχεῖαν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῆς συμφορὰς, ποικίλαι δὲ περιστάσεις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ παράγωσι τειχύτας μοχθηρὰς φύσεις, τὸ δὲ χρησιμότερον τῆς κοινωνίας μέρος δὲν ἐπανόησεν εἰσεῖν τρόπον τινὰ ἱκανὸν νὰ θεραπεύσῃ αὐτάς. Ἐν τούτοις ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι κατεπείγουσα, διότι, ὡς προείπομεν, ἡ πτωχεὶα εἶναι νόσημα κοινωνικὸν ἀνύστατον, δυνάμενον σήμερον μάλιστα νὰ ἐπιφέρῃ ἀποτελέσματα ὀλέθρια.

Λέγομεν σήμερον μάλιστα· καὶ τῶντι, οὔτε εἰς τὸν μέσον αἰῶνα, οὔτε εἰς τὴν νέαν ἐποχὴν μέχρι τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ἡ πτωχεὶα ἤδυνάτο νὰ ἐπανερθήσῃ εἰς τὴν τύχην τῆς κοινωνίας ὅσον σήμερον. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα, οἱ ἐλεύθεροι, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ ἐνεργόν, τὸ πραγματικὸν ζῶν μέρος τῆς κοινωνίας, ἔσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐποροὶ ἄνθρωποι· ἂν ὑπῆρχον μετὰ αὐτῶν καὶ τινες πένητες ἢ καὶ πτωχοί, οἱ τοιοῦτοι, εἰς τὰς ἐποχὰς τῆς ἀκμῆς τῶν πολιτειῶν, ἔσαν ὀλίγοι καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ νοθεύσωσι τὸ ὅλον κοινωνικὸν μίγμα. Οἱ δούλοι τῶν ὀπίσθων ἢ τύχῃ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἦτο ἀθλίαι, οὐδεμίαν εἶχον συνάφειαν μὲ τὸ πολιτικὸν σῶμα. Ὅ,τι δὲ λέγομεν περὶ τῶν δούλων τῆς ἀρχαιότητος, ἐφαρμόζεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τοὺς δουλοπαροίκους τοῦ μεσαιῶνος, καὶ ἐν μέρει εἰς τὸ μετέπειτα ἀπελευθερωθὲν πλήθος. Μέχρι τοῦ τέλους τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ἡ Εὐρωπαϊκὴ κοινωνία συνέκειτο μὲν ἐκ μελῶν ὁλῶν ἢ ἡμι ἐλευθέρων, ἀλλὰ ἐλευθέρων ἰδιωτικῶς οὕτως εἰπεῖν· λόγῳ πολιτικῷ, ἡ κοινωνία ἦτο πάντοτε διηρημένη εἰς δύο διανεκκριμένους ἀπ' ἀλλήλων τάξεις, τοὺς προνομιοῦχους, καὶ τοὺς μηδὲν πολιτικὸν δικαίωμα κεκτημένους· ὥστε ἡ ἠθικὴ τῶν τελευταίων τούτων κατάστασις δὲν ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον κρίσιμος ὡς πρὸς τὴν τύχην τοῦ ὅλου κράτους. Ὅθεν οὐδ' ἐθεω-

ρεῖτο ἀναγκαῖον νὰ ληφθῶσι μέτρα δραστήρια ὡς πρὸς τὴν πτωχεῖαν. Τὸ κυριώτατον θεραπευτικόν, τὸ ἀντιταχθὲν κατ' αὐτῆς, ἦτο τότε ἡ ἐλεημοσύνη. Τὰ μοναστήρια μάλιστα διένεμον τακτικῶς πολλὰς ἐλεημοσύνας. Ἄν δὲ οἱ ἐπαῖται ἀπέβαινον ὑπὲρ τὸ μέτρον πολυάριθμοι, ἂν ἐγένοντο φοβεροί, τοὺς ἐφυλάκιζον ἢ καὶ τοὺς ἐξολοθρεύον ὡς κτήνη, ἀνευ δίκης. Τὰ τοιαῦτα συνέβαινον ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. καὶ ὅχι μόνον δὲν προεκάλουν στάσιν τινὰ, ἢ ἄλλα πολιτικὰ κινήματα, ἀλλ' οὐδὲ ἀπ' ἀνθρώπων ἐλογίζοντο· καὶ ἡ περίφημος Κ. Σεβινιέ, γυνὴ κατὰ τὰ ἄλλα φιλανθρωποτάτη, ὁμιλεῖ περὶ τοιούτων σφαγῶν ὡς ἀνεὶ προέκειτο περὶ καταστροφῆς ἀκρίδων, μὲ ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν, ἥτις σήμερον ἤθελε κινήσει τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν.

Ἀλλ' ἐννοεῖται, ὅτι ἀπ' ἧς ἐποχῆς, περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καθιερώθη, ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς, καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότης καὶ τὸ δικαίωμα ἑκάστου, τοῦ ἐνεργεῖν καὶ γράφειν ἐλευθέρως, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ μετέχειν τῶν δημοσίων πραγμάτων, μάλιστα δὲ ὅπου καθιερώθη ἡ λεγομένη γενικὴ ψηφοφορία, ἡ πτωχεὶα δύνανται νὰ ἐπανερθήσῃ εἰς τὴν τύχην ὅλης κοινωνίας ὑπὲρ ποτε δραστηριώτερον, καὶ ὅτι ἡ κοινωνία, ἥτις δὲν δύναται ἐξολοθρεύσῃ αὐτὴν διὰ τῆς βίαις καὶ τῆς σφαγῆς, ἀνάγκη νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς δι' ἄλλων φιλανθρωποτέρων καὶ δραστηριωτέρων τρόπων ἐξαφανίσσεώς της. Ἀνάγκη, διότι ὁ πτωχὸς ζυγίζει εἰς τὴν πλάστιγγα τὴν κοινωνικὴν ὅσον καὶ ὁ πλούσιος, εἴμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ γράψῃ, νὰ ἐνεργήσῃ, νὰ ὑπάρῃ καὶ νὰ ψυφισθῇ, ὅσον καὶ ὁ πλούσιος· ὥστε ὅλας αὐτοῦ αἱ ἀνάγκαι καὶ κακίαι, αἱ πρότερον ἢ ἐκτὸς τοῦ πολιτικοῦ σώματος ἐξωρισμέναι ἢ εἰς τὰ ἄκρα αὐτοῦ περικρισμέναι, ἤδη συνέρρευσαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐνθ' ἑνὶ πρότερον ἐπήγοντο ἐπιπόλαιόν τινα καχεξίαν ἢ τὸ πολὺ ποδάγραν ἢ χειράγραν, σήμερον δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι κεραυνοβόλον ἀποπληξίαν.

Διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, αἱ Εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις ἤρχισαν νὰ σκέπτονται περὶ τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ καὶ νὰ ἐνεργῶσιν ὅσα πρὸς τοῦτο ἐθεώρουν δυνατόν καὶ πρόσφορα. Ὁ Ναπολεὼν πρῶτος ἐπινόησε καὶ διωργάνισε τὰ λεγόμενα πτωχοδοχεῖα (dépôts de mendicité). Ὁρίσθη ὅτι τὸ ἐπατεῖν εἶναι πλημμέλημα καὶ ὅτι ὁ συλληθρῆς ἐπαίτων θέλει εἰσάγεται εἰς τὰ πτωχοδοχεῖα. Ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἐπήγαγε καμμίαν ὠφέλειαν. Ἐν πρώτοις ὅλοι οἱ πτωχοὶ δὲν ἐπικιτοῦσι πολλοί, πᾶμπολλοί, εἰς τὴν Εὐρώπην μάλιστα, πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ ποικίλων ἄλλων ἀθίστων μηχανημάτων. Κεῖ ἐπειτα, τὰ πτωχοδοχεῖα δὲν εἰσάγονται τὰ μεμολυσμένα ἐκεῖνα τοῦ λαοῦ μόρια, εἴμη ἐπὶ μικρὸν τινα χρόνον μετ' ὀλίγον ταῦτα ἐπανέρχονται εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπανέρχονται ὑπὲρ ποτε ρυθιστοῦν, διότι τὰ πτωχοδοχεῖα, καθὼς αἱ πλειότεραι τῶν φυλακῶν, εἶναι φοβερὰ κακοηθὲς διδαστήρια. Ἐδεῖτε λοιπὸν νὰ ληφθῶσι μέτρα ἄλλα συντελεστικώτερα, καὶ τότε παρήχθη ἡ ἰδέα τῶν ἀγρο-

τικῶν ἀποικιῶν. Ἡ ιδέα αὕτη παρήχθη τὸ πρῶτον καὶ ἐφηρμόσθη εἰς τὴν Ὀλλανδίαν. Οἱ ἰδρυταὶ τῶν ἀγροτικῶν ἀποικιῶν ὑπέθεσαν, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι τὸ δραστηριώτερον τῆς ἡθοποιήσεως ὄργανον καὶ εἶχον δίκαιον. Ὁ συνεχῶς ἐργαζόμενος ἄνθρωπος ἔχει δι' αὐτὸ τοῦτο ἀδικλείπτως πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ νόμου τῆς παγκοσμίου τάξεως καὶ γυμνάζεται εἰς τὴν νὰ γνωρίζῃ αὐτοῦς, καὶ νὰ τοὺς ἀγαπᾷ, καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθῇ. Ἰδίως δὲ ἡ ἀγροτικὴ ἐργασία, πολὺ μᾶλλον ἢ ἡ τεχνουργικὴ, συντελεῖ εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου βελτίωσιν. Ὁ στρατηγὸς Βάνδεν Βόσχ, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ὁποίου ἰδρύθησαν αἱ ἀγαθοεργοὶ ἀποικίαι τῆς Ὀλλανδίας, ἦτο ἄνθρωπος φιλοκάγαθος, σοφὸς καὶ ἔμπειρος. Διατρίψας, ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ, ἐπὶ πολὺν χρόνον, εἰς τὴν πλουσίαν Ὀλλανδικὴν ἀποικίαν Ἰαύαν, ἐσπούδασε καὶ μετέλλθεν εὐδοκίμως τὴν γεωργικὴν. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα του, εἶδε μὲ θλίψιν τοῦ τὸν ὁσημέραι αὐξάνοντα ἀριθμὸν ἐὼν ἐπαιτῶν καὶ τὸ ἀνεπαρκές τῶν πτωχοδοχείων, εἰς τὰ ὅποια, ἂν καὶ οἱ πτωχοὶ ἀπέθνησκον ἐν αὐτοῖς σωρηδόν, ἀπειρα δ' ἐδάπανωντο πρὸς συντήρησιν αὐτῶν χρώματα, οὐδὲν ἦττον δὲν εἰσέρχετο εἰμὴ ἐλαχίστη τῶν ἐπαιτῶν μερίς. Ἐν ἔτει 1807 ἐξέδωκε τὴν πραγματείαν του *Περὶ τῆς ὅσον ἐνδέχεται λυσιτελεστέρας συγκροτήσεως Ὀλλανδικοῦ πτωχοκομείου*. Τὸ πρόγραμμά του ἦτο ἀπλοῦν καὶ ἐπιτήδειον νὰ δελεάσῃ τὸ κοινόν· προέκυπτε τῷ φρόντι νὰ ἀγορασθῶσι χωρία χέρσα καὶ νὰ σταλῶσιν εἰς αὐτὰ ὅλοι οἱ πτωχοὶ τοῦ τόπου, πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους πρότερον ἔτρεφον καὶ συνετήρουν οἱ δῆμοι· ὥστε, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο, διὰ μικροῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον, προσθήκης εἰς τὰς καὶ πρότερον γινόμενας δαπάνας, πεδία ἄγονα ἐμελλόν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἀγροὺς γεωργημένους.

Ὅθεν τῷ 1818 ὀργανίσθη, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τούτου, ἡ ἀγαθοεργὸς Ὀλλανδικὴ ἐταιρεία, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πρίγκηπος φρεδερίκου, θείου τοῦ σημερινοῦ βασιλέως τῶν κάτω Χωρῶν. Πολλοὶ ἰδιῶται συνέδραμον· ἡ δ' ἐταιρεία ἐπορεύθη οὐκ ὀλίγους πόρους διὰ συμβολαίων, τὰ ὅποια συνωμολόγησε μὲ τὸ δημόσιον, τοὺς δῆμους, τὰ νοσοκομεῖα, τῶν ὁποίων ὅλων ἐμελλε νὰ παραδεχθῇ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς τῶν ἐπαίτας, τῶν ἀσθενείας, τὰ ἐκθετα τέκνα. Κατ' αὐτὸ ἐκαίνο τὸ 1818 ἔτος, ἡ ἐταιρεία ἐσύστησε τρεῖς ἐλευθέρως ἀποικίας· τῷ δὲ 1822, μίαν ἄλλην διὰ τοὺς καταδίκους καὶ μίαν ἀγροτικὴν σχολὴν· τῷ 1823 καὶ 1824, τρεῖς ἑτέρας ἀποικίας. Το ἐπιχείρημα ἐφαίνετο εὐδοκίμως, ἡ Εὐρώπη παρατῆρει τὴν ἀπόπαρὰν ταύτην μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἤκουε μὲ εὐχαρίστησιν ἐπαινούμενον τὸ ἔργον ὑπὸ τῶν περιηγητῶν. Μόνοι οἱ Ὀλλανδοὶ, οἵτινες ἐγίνωσκον καλῶς τὰ τρέχοντα, ἐπαίχον μὲ τὴν συνήθη αὐτῶν ψυχρότητα· καὶ εἶχον δίκαιον νὰ ἐπέχωσι, διότι ἀληθῶς τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἐπέτυχε πολὺ.

Ἀντὶ τῶν 80—100,000 ψυχῶν τὰς ὁποίας ὁ στρατηγὸς Βάν δὲν Βόσχ ἤλπιζε νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς τὰς ἀποικίας ἐκεῖνας, ὁ ὅλος αὐτῶν πληθυσμὸς μόνον συμποσοῦται σήμερον, μετὰ τριακονταετῆς ἀγῶνας,

εἰς 10,000, καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος, ἀντὶ ν' αὐξάνῃ, ἐναντίας καθ' ἐκάστην ἐλαττοῦται. Κατ' ἀρχὰς ἤλπισαν, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἐλευθέρων πτωχῶν θέλουν κατορθώσαι, διὰ τῆς βιομηχανίας τῶν, νὰ γίνωσιν μισθωταί, δι' ἰδίον αὐτῶν λογαριασμὸν· ἀλλ' ἐκ τῶν 2500 ἀνθρώπων, τῶν διανενημεμένων εἰς 425 ἀγροικίας, μόνον 25 οἰκογένειαι ἐγένοντο τοιοῦτοι αὐτοκέφαλοι αὐτῶν μισθωταί. Ἡ χρηματικὴ συνδρομὴ τῶν ὁποίων ἡ κυβέρνησις κατ' ἀρχὰς συνεφώνησε νὰ δίδῃ κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν (500,000 περίπου δρ.), ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ, ὡς ἤλπιζετο, ἡ αὐξήσας. Εἶναι ἀληθὲς ἀπ' ἐτέρου ὅτι τὰ πτωχοδοχεῖα, τὰ καταστήματα τῶν ἐκθετῶν παίδων, τὰ ὅποια ὅλα ἤδη ἀνεπληρώθησαν ὑπὸ τῶν ἀποικιῶν ἐκεῖνων, ἀπῆταν δαπάνας ἔτι μεγαλητέρας, καὶ ὅτι 3000 μυριάμετρα γῆς πρότερον ἀγόνου ἐκαλλιεργήθησαν καλῶς. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἐμπειροτέρων παρατηρητῶν, τὸ ἐπιχείρημα πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτυχὸν διὰ τρεῖς λόγους· 1ον. ὅτι, ὡς εἶδομεν, δὲν περιέλαβεν εἰμὴ ἐλάχιστον μέρος τῶν πτωχῶν. 2ον. ὅτι οἱ ἀποικοὶ δὲν ἐργάζονται ἐπιμελῶς, μόνον καταβάλλοντες καθ' ἐκάστην τὸ 1/15 τῆς ἐργασίας ὅσην καταβάλλει ἀγαθὸς γεωργός. 3ον. ὅτι ἡ ἠθικὴ αὐτῶν κατάστασις δὲν ἐβελτιώθη πολὺ.

Ἐποθεν δὲ προέκυψαν τὰ δύο τελευταῖα ταῦτα ἀτοπήματα, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ἐπῆλθε προδήλως καὶ τὸ πρῶτον; διότι ἂν οἱ ἀποικοὶ ἦσαν ἐργατικώτεροι καὶ χρηστότεροι, αἱ δαπάναι τοῦ δημοσίου ἤθελον ἐλαττωθῇ καὶ ἤθελον οὕτω ἀποδοῖν δυνατὴ ἡ ἰδρυσις καὶ ἄλλων ἀποικιῶν, ἵνα περιληφθῶσιν εἰς αὐτάς καὶ οἱ ἄλλοι πτωχοί.

Δύο αἰτίαι ἀναφέρουσι πιθανωτάτας τοῦ κακοῦ τούτου. Οἱ ἀποικοὶ, κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἐταιρείας, δὲν γίνονται ποτὲ ἰδιοκτῆται τῆς γῆς τὴν ὁποίαν καλλιεργοῦσιν, ἀλλ' εἰς μὲν τὰς ἀποικίας τῶν καταδίκων εἶναι αἰείποτε δουλοπάροικοι, εἰς δὲ τὰς ἐλευθέρως, τὸ πολὺ μισθωταί· ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐργάζεται προθύμως εἰμὴ ὅταν ᾔναι ἡ ἐλπίς νὰ κατασταθῇ ἰδιοκτήτης. Πρὸς τούτοις, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, εἰς τινὰς τῶν ἀποικιῶν ἐχώρισαν τὰ δύο φῶλα· ἐντεῦθεν δὲ προέκυψε φοβερὸν καὶ ἀπερίγραπτον κακοήθεια.

Τὰ αἴτια λοιπὸν τοῦλάχιστον τῆς ἀποτυχίας εἶναι γνωστά, ὥστε εἶναι ἐλπίς, ὅτι τὰ ἀτοπήματα ταῦτα θεραπευθῶσι, νὰ ἐπέλθωσιν ἀγαθώτερα ἀποτελέσματα. Καὶ τῶν αἰτιῶν τῆς κυβερνήσεως τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐπιμένουσι διὰ τῶν ἀγροτικῶν μάλιστα ἀποικιῶν νὰ πηλεμῆται τὸ μέγα τῆς πτωχείας κακόν. Εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Ἑλβετίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπεχείρησαν τὴν ἰδρυσιν τοιούτων ἀποικιῶν, αἵτινες εὐχῆς ἄξιον εἶναι νὰ εὐδοκίμησιν ἐπὶ τέλους.